

LÄRARINSTRUKTION

Vad påverkar din konsumtion?

Uppgift

Eleverna får möjlighet att få syn på vilka faktorer som styr deras egen konsumtion samt lära sig mer om hur den skulle kunna förändras i en mer hållbar riktning.

Målet är att utveckla:

- Kunskaper om hur ekonomiska och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer samt
- Förmågan att analysera samhällsfrågor med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.
- Förmågan att tolka information från olika källor och värdera dess relevans.

Arbetsgång

1. Inled i helklass med att fråga när eleverna senast köpte någon vara. Låt några få berätta vad de konsumerade. Låt därefter eleverna arbeta med uppgifterna 1 - 4 i elevinstruktionen. Syftet med dessa uppgifter är att eleverna ska få syn på vilka faktorer som styr deras egen konsumtion. Det relaterar till kunskapsmålet om att förstå hur individer påverkar olika samhällsstrukturer samt det centrala innehållet om grupper och individers identitet. Eleverna får träna på att analysera genom att göra jämförelser, dels med en klasskompis och dels med Ungdomsbarometerns rapport "Livsstil, Konsumtion och Hållbarhet" från 2018.
2. Uppföljning av uppgift 4. Visa bilden från Ungdomsbarometern (2018) där respondenterna svarat att pris och kvalitet är viktigare än miljöhänsyn och sociala förhållanden. Fråga eleverna varför de tror att det är så och ha en diskussion om det i helklass.

Källa: Ungdomsbarometern. Ungdomsbarometern AB är ett analysföretag som fokuserar på ungdomsfrågor. Varje år gör de en undersökning om vad ungdomar mellan 15–24 år tycker och tänker om olika områden.

3. Förberedelse för uppgift 5.
Nästa steg är att ta fasta på frågan om hur den egna konsumtionen skulle kunna förändras i en mer hållbar riktning. Visa FN:s definition av hållbar konsumtion "Att kunna köpa det vi behöver för att kunna tillgodose våra behov, utan att äventyra framtida generationers möjligheter att tillgodose sina"
- Paruppgift: Be eleverna att prata om vad som menas med "tillgodose våra egna behov" samt "utan att äventyra framtida generationers möjligheter att tillgodose sina".
  - Låt eleverna arbeta med del 1 i fråga 5 samt ge dem i hemuppgift att arbeta med del 2 i fråga 5 som innebär att det ska involvera sina vårdnadshavare.
4. Förberedelse för uppgift 6.
Den sista elevuppgiften handlar om att synliggöra olika perspektiv kring hur konsumtion kan förändras i en mer hållbar riktning. Underlaget för övningen är ett inspelat samtal som arrangerades av forskningsrådet Formas 18 januari 2017.

Formas frukostmöte: *Klimatsmart konsumtion*

[youtube.com/watch?v=5uQcgYKms3s](https://www.youtube.com/watch?v=5uQcgYKms3s)

Samtalet handlar om vem eller vad som skulle kunna påverka våra konsumtionsmönster och få dem i en mer hållbar riktning. I samtalet deltar företrädare från politiken, näringslivet och forskningen.

Hela programmet är 60 minuter långt. De första 40 minuterna är underlag för denna övning.

Inledning: Ingrid Petterson, chef på Formas samt ordförande för Agenda 2030-delegationen. I inledningen presenteras de Globala målen för hållbar utveckling med fokus på mål 12 om hållbar konsumtion och produktion. (ca 3 min)

Varje talare pratar i drygt 10 minuter.

Politiskt perspektiv: (ca 10 minuter)

Hur kan politiken styra och hjälpa konsumenter att handla mer hållbart? Vilka perspektiv och förslag lyfter Per Bolund, dåvarande Finansmarknads- och konsumentminister, fram?

Näringslivsperspektiv: (ca 10 minuter)

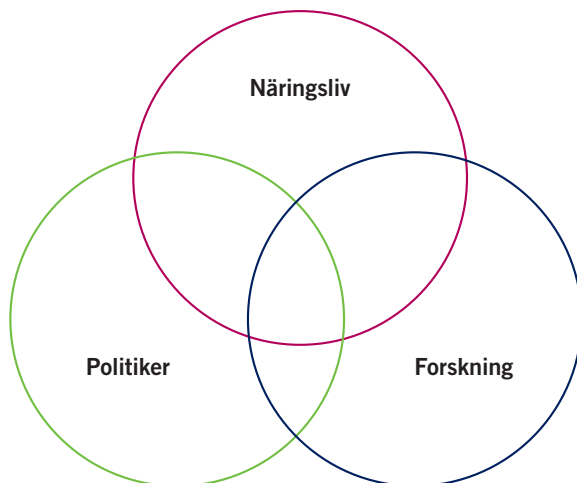
Hur kan en bransch med ökad försäljning som främsta mål även verka för en hållbar konsumtion? Vilka perspektiv och förslag lyfter Louise König, dåvarande Hållbarhetschef Coop, fram?

Forskningsperspektiv: (ca 10 minuter)

Vad säger forskningen om konsumenters vanor och om hur butikernas utformning kan minska konsumenternas klimatavtryck. Vilka perspektiv och förslag lyfter Fredrik Lange, Ekonomie doktor vid Handelshögskolan, fram?

- Börja med att reflektera kring begreppet hållbar konsumtion. När är konsumtion hållbar? Kan eleverna ge exempel på något som är hållbar konsumtion och något som inte är hållbar konsumtion? Finns det hållbar konsumtion?
Berätta sedan för eleverna att det finns många olika aktörer såsom politiker, forskare och företagsledare som på olika sätt verkar för att styra och underlätta för konsumenter att konsumera mer hållbart.
- Förslagsvis arbetar ni med det inspelade samtalet så här:
  - Lyssna gemensamt på inledningen.

- Lyssna vidare på ett perspektiv i taget. (se tidsangivelser i rutan ovan)
- Låt eleverna PARVIS arbeta med att svara på frågan om vilka perspektiv och förslag som lyfts fram av de olika företrädarna. (se uppgift 6 i elevinstruktion)
- När ni har lyssnat och sammanställt svar utifrån alla delarna kan ni arbeta med jämförelser med hjälp av ett Venn-diagram. Ni kan antingen fortsätta att arbeta i små grupper alternativt i helklass. Be eleverna att rita ett Venn-diagram enligt modellen nedan och använd modellen för att visa på likheter och skillnader mellan de olika perspektiven.

- Avsluta med en gemensam reflektion i klassen och/eller skriftlig individuell reflektion utifrån exempelvis följande frågor:
  - Är det något av det som framkom i programmet som du tycker var särskilt intressant? Ge exempel och motivera.
  - Tror du att politiken, näringslivet eller forskningen kan förändra din konsumtion i en mer hållbar riktning? Ge exempel och motivera.

Fördjupning

- Ett sätt att påverka är så kallad "nudging"? Lyssna på radioinslaget: sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1637&artikel=7021789 (7 min)
Vad menas med "nudging"? Är syftet alltid gott?
- Paret Björn Ferry (OS-guldmedaljör) och Heidi Andersson (världsmästare i armbrytning) har bestämt att de ska vara helt fossilfria år 2025. Att stoppa klimatförändringarna kan verka omöjligt. Ändå kliver individer fram och tror på att världen går att förändra. Vad driver dem, och hur tänker de? Lyssna på Klotet: "Så räddar vi klimatet": sverigesradio.se/sida/gruppsida.aspx?programid=3345&grupp=22745

Koppling till Gy 11

Centralt innehåll i Samhällskunskap på gymnasiet.

Samhällskunskap 1a1

- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.

- Privatekonomi. Hushållets inkomster, utgifter, tillgångar och skulder. Konsumentträtt samt konsumtion i förhållande till behov och resurser. Hur privatekonomin påverkas av samhällsekonomiska förändringar.
- Källkritik. Metoder för att söka, kritiskt granska, värdera och bearbeta information från källor i digital och annan form.

Samhällskunskap 1b

- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.
- Samhällsekonomi, till exempel ekonomiska strukturer och flöden i Sverige och internationellt. Försörjning, tillväxt och företagande, resursanvändning och resursfördelning utifrån olika förutsättningar.
- Privatekonomi. Hushållets inkomster, utgifter, tillgångar och skulder. Konsumentträtt samt konsumtion i förhållande till behov och resurser. Hur privatekonomin påverkas av samhällsekonomiska förändringar.
- Källkritik. Metoder för att söka, kritiskt granska, värdera och bearbeta information från källor i digital och annan form.
- Samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder i samband med undersökningar av samhällsfrågor och samhällsförhållanden. Exempel på metoder för att samla in information är intervju, enkät och observation. Exempel på metoder för att bearbeta information är statistiska metoder, samhällsvetenskaplig textanalys, argumentationsanalys.

Kunskapskrav i Samhällskunskap 1a1 och 1b

E	C	A
Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifiera någon orsak och konsekvens. I analysen använder eleven med viss säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder. Eleven diskuterar översiktligt orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna.	Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifiera några orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven med viss säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder samt värderar dem med enkla omdömen . Eleven diskuterar utförligt orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna.	Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifierar flera orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven med säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder samt värderar dem med nyanserade omdömen . Eleven diskuterar utförligt och nyanserat orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna.
I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med viss säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra enkla reflektioner om deras relevans och trovärdighet. Eleven kan, med viss säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.	I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med viss säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra välgrundade reflektioner om deras relevans och trovärdighet utifrån syftet. Eleven kan, med viss säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna .	I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra välgrundade och nyanserade reflektioner om deras relevans och trovärdighet utifrån syftet. Eleven kan, med säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna .